

Yrd. Doç. Dr. Metin Saban

Arş. Gör. Murat Genç

Ortak Girişimlerin Konsolidasyonu

Yrd. Doç. Dr. Metin SABAN

Arş. Gör. Murat GENÇ

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, İİBF

Özet

Bu çalışmada ortak girişim kavramı Uluslararası Muhasebe Standartları kapsamında değerlendirilerek, Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına tabi işletmeler açısından ortak girişimlerin nasıl konsolide edilebileceği üzerinde durulmuştur. Bu amaçla çalışmada ortak girişimlerin kapsamı ortaya konularak söz konusu yatırımın konsolidasyon yöntemi açıklanmış ve konsolidasyon işlemlerinde temel finansal tablolar üzerine odaklanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ortak girişimler, oransal konsolidasyon yöntemi, konsolide finansal tablolar.

Abstract (Consolidation of Joint Ventures)

In this workpaper, notion of joint venture has been discussed in the context of International Accounting Standards and deal with how the joint ventures of corporations which are subject to Capital Market Board Of Turkey laws can be consolidated. In this study, we aimed to explain the consolidation method of joint ventures through demoting the content of them and focused of the fundamental financial statements in the consolidation procedures.

Key Words: Joint ventures, proportion consolidation method, consolidated financial statements.

1. Giriş

Firmalar, risklerini ve sermayelerini paylaşmak ve ayrıca kendi aralarında sinerji etkisi oluşturmak amacıyla ortak girişim oluşturmaktadırlar (Graham vd., 2003:123). Konuya ülkemizde faaliyette bulunan yabancı işletmeler bakımından baktığımızda, yabancı sermaye yatırımlarının %85'nin ortak girişim biçimde olduğu gözlemlenmektedir (Arıman, 2001: 241). Türk işletmelerinin de uluslararası Pazarlara gün geçtikçe daha da önem vermeleri, ortak girişim şeklinde yabancı işletmelerle oluşturdukları ittifakların artmasına neden olmuştur.

İşletmenin ortak girişim oluşturması durumunda, kendi faaliyetlerinden elde edeceği kar veya zararın yanında; oluşturduğu ortak girişimin faaliyetlerinden de kar veya zarar elde etmesi söz konusudur.

Böyle bir durumda ortak girişimi oluşturan şirketin (girişimci veya müteşebbis şirket) ekonomik faaliyetlerinin sonucunu bir bütün olarak değerlendirmek gerekecektir. Çünkü girişimci şirketin bireysel finansal tabloları sadece kendi faaliyetlerinin sonucunu yansıtır. Oysaki ilgili şirketin, oluşturduğu ortak girişimden de kaynaklanan faaliyet sonuçları olacaktır. Ekonomik bütünlüğü sergileyen söz konusu finansal tablolara "Konsolide Finansal Tablolar" adı verilmektedir (Pacter, 1992:57). Çalışma, SPK'ya tabi işletmelerin hazırlayacakları konsolide finansal tablolarda, ortak girişimlerine ait finansal durum ve faaliyet sonuçlarını nasıl göstermesi gerektiğine odaklanmıştır. Bu amaçla konsolidasyon işlemleri temel finansal tablolar olan bilanço ve gelir tablosu bakımından incelenmiştir.

2. Ortak Girişim (Joint Venture)'in Kapsamı

Ortak girişimin temeli, iki ya da daha fazla işletmenin bir araya gelerek müşterek bir amaca yönelik işbirliği yapmalarına dayanır. Müşterek amaç, genellikle bir araya gelen işletmelerin mamul ve/veya pazarına ilişkindir (Dinçer, 1998:289). Özellikle Amerika'da yaygın olarak uygulanmasına karşın ortak girişimlerin belirli bir yasal tanımı bulunmamaktadır. Bu nedenle hukuki açıdan ortak girişimi meydana getire-bilmek için belirli şekle uyma zorunluluğu da yoktur. Literatüre bakıldığında ortak girişim için farklı tanımlar yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ortak girişim, iki ya da daha çok ortakın kendi faaliyetlerini sürdürürken, belli bir işi görmek üzere sürekli veya geçici olarak bir şirket kurup, bu şirkette kendi işletmelerinden teknik, mali ve ticari destek sağlamaları üzerine anlaşmalarıdır (Dayınlarlı, 1989:24).

Mutlu, ortak girişimlerin oluşma biçimlerinden bahsederken “yabancı bir ülkede yerel işletmeye ortak olarak katılma, yerel işletmenin hisse senetlerinin bir kısmını satın alma veya yeni bir işletme kurma” şeklinde ortak girişimlerin kapsamını belirtmiştir (Mutlu, 1999:116).

Bringham tarafından ortak girişim, müşterek belirlenmiş amaçları yerine getirmek üzere iki rakip firma tarafından oluşturulmuş bir diğer teşebbüs ya da sadece bir ekonomik faaliyeti gerçekleştirmek için araç olarak kullanılmak üzere taraflardan ayrı ve bağımsız bir niteliğe sahip olarak ortaya çıkan durumlar olarak tanımlamıştır (1989:580).

Financial Accounting Standards Board (FASB) tarafından ise ortak girişime “iki ya da daha fazla tarafın, belirli bir faaliyeti birlikte başarmak üzere kaynaklarını birleştirerek yaptıkları uzun ya da kısa süreli anlaşmalarıdır” denilmiştir (Aydın, 1997: 13).

UMS'de ortak girişimden, iki veya daha fazla tarafın ortak kontrole konu bir ekonomik etkinliği yönetmesini üstlendiği

sözleşmeye bağlı düzenleme şeklinde bahsedilmiştir (UMS-31, prg.3).

SPK'nın Seri:XI No:25 sayılı Tebliği'nde ortak girişimler, müşterek yönetime tabi teşebbüs olarak nitelendirilmiştir. Tebliğ'de müşterek yönetime tabi teşebbüsler, “yönetimi, iki ya da daha fazla tarafça, bir sözleşme çerçevesi içinde birlikte paylaşılan işletmeler veya ekonomik faaliyetler” biçiminde ifade edilmiştir (SPK, Seri:XI No:25, md.329).

Türk hukukunda ise ortak girişiminden benzeri biçimde bahsedildiği görülmektedir. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)'nun 04.12.1985 gün ve 3239 sayılı kanunla değiştirilen 18.maddesinin gerekçesinde Türkiye'nin dış dünya ile olan ekonomik ilişkilerindeki gelişmesi sonucu ortak girişim şeklinde kuruluşların giderek arttığına dikkat çekilmektedir (Dayınlarlı,1989:178). Türk Hukuku'nda ortak girişimleri bir bütün olarak ele alan özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ortak girişimler KVK'da “iş ortaklıkları” adı altında yer almaktadır. Bu durum sadece vergi mükellefiyetiyle ilgili bir durumdur. Çünkü Türk hukukunda ortak girişimler adi şirket sayılmaktadır. Bu nedenle ortak girişimlere Borçlar Kanunu'nda yer alan adi şirket hükümleri uygun olduğu ölçüde uygulanır. Bunun dışında ortak girişimler, bir ticaret şirketi kurmak veya daha önceden kurulmuş olana katılmak suretiyle de oluşturulabilmektedir. Türk Hukuku açısından iki tür ortak girişim olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan birincisi; vergi açısından kurumlar vergisi mükellefi, organizasyon açısından adi ortaklık tipindeki iş ortaklığıdır. İkincisi ise, kurumlar vergisi mükellefi olmayan adi ortaklık şeklindeki iş ortaklığıdır (Peker, 2000:3).

Sadece ortak bir işletme kurarak faaliyette bulunmak, ortak girişimi tam olarak ifade etmez. Çünkü, ortak bir işletmenin kurularak bu işletme üzerinden ortak faaliyette bulunulması, ortaklar arasındaki anlaşmanın teorik olarak sonsuz olduğu anlamına gelir. Temel muhasebe kavramlarından “işletmenin sürekliliği” kavramı bu anlayışı gerektirir (Sevilengül, 2001:23). Ortak girişimde

bulunan işletmeler aralarındaki anlaşmayı kısa süreli yapabildikleri gibi, spesifik bir amacı gerçekleştirmek için de anlaşabilirler. Bu nedenden ötürü konsorsiyumlar ve iş ortaklıkları da ortak girişimler içinde yer almaktadır.

Türk hukukunda ve ortak girişimin kapsamıyla ilgili bazı açıklamalarda, var olan bir işletmeye ortak olmanın veya o işletmenin hisse senetlerinin bir kısmını satın almanın da ortak girişimler içinde değerlendirildiği görülmektedir. Var olan bir işletmeye aynı ya da nakdi sermaye koyarak ortak olunması durumunda, elde edilen ortaklık payı bakımından yapılan yatırımın türü, gerek UMS gerekse TMS açısından ortak girişim olarak nitelendirilmekte ve ilgili standartlarca yatırım yapılan şirketler ortaklık payı dikkate alınarak çeşitli türlere ayrılmaktadır. Aynı durum hisse senetleri yatırımları içinde geçerlidir. Bir şirketin, başka bir işletmenin hisse senetlerine sahip olma oranı çerçevesinde, muhasebe standartları bakımından yapılan yatırım farklı biçimlerde incelenmektedir. UMS'ye göre ortak girişimin varlığından söz edebilmek için ortak kontrolü sağlayıcı bağlayıcı bir sözleşme gerekmektedir (UMS-31, prg.9).

Var olan bir işletmeye ortak olma veya o işletmenin hisse senetlerinin bir kısmına yatırım yapma durumu muhasebe standartları açısından ortak girişim olarak nitelendirilmese de, yapılan yatırım uluslararası olması durumunda yatırımdaki ortaklık payları dikkate alınarak bir sınıflandırma yapılabilmektedir. Bu sınıflandırmaya göre (Chowdhury, 1992:120);

- Yatırım yapan işletmenin yatırım yaptığı işletme üzerindeki ortaklık payı %95 ile %100 arasında ise yatırım yapılan işletme tamamen sahip olunmuş yabancı bağlı işletmedir.
- Yatırım yapan işletmenin yatırım tutarı %11 ile %94 arasında ise yatırım yapılan şirket ortak girişimdir.
- Yapılan yatırım tutarı %10'a kadar ise portföy yatırımı olarak kabul edilmektedir.

Yapılan tanımlamalar ve açıklamalar ışığında ortak girişimlerin temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Bağlayıcı sözleşme ile bir araya gelen işletmeler bir dayanışma-menfaat grubu oluşturur.
- Taraflar kuracakları ortak girişim ile kar ve zararı bölüşür.
- Ortak girişimden doğacak iş riskleri ve diğer yükümlülükler, taraflar arasında bağlayıcı sözleşme hükümlerine göre paylaşılır.
- Tarafların aralarında yaptıkları sözleşme uzun ya da kısa süreli olabilir.

Ortak girişimlerin oluşma biçimleri incelendiğinde genel olarak üç tür olduğunu söylemek mümkündür. UMS'ye göre ortak girişimler; ortak kontrol edilen şirketler, ortak kontrollü operasyonlar ve ortak kontrol edilen aktifler olmak üzere üç türe ayrılır (UMS-31, prg.7).

2.1. Ortak Kontrol Edilen Şirketler

Ortak bir işletme kurarak bir araya gelen işletmeler gerçekte bir dayanışma grubu oluşturur.

Grubun amacı, grubu oluşturan işletmelerin mali durumlarının daha da iyileştirilmesidir. Temelde bu amacı gerçekleştirmek isteyen grup, ortak girişimle işletmeler bazında dört temel amacı gerçekleştirmeye yönelik oluşturulur. Bu amaçlar şöyle sıralanabilir (Aydın, 1997:24):

- İşletmenin mevcut faaliyetlerini güçlendirmek,
- İşletmenin ürünlerini yeni piyasalara götürmek,
- İşletmenin mevcut piyasalarında satılabileceği yeni ürünler sağlamak,
- Yeni faaliyetlerle çeşitlemeler yapmaktır.

Ortak faaliyetle bulunmak amacıyla oluşturulan işletmenin, dolayısıyla ortak girişimin, bir takım özellikleri söz konusudur. Bu özellikler şöyle sayılabilir (Özüt-ku, 1994:18) :

- Ortak girişim imalat sanayinde ya da hizmet sektöründe oluşturulabilir.
- Alternatif olarak pazarlama, dağıtım, araştırma-geliştirme, teknoloji gibi konuların bazılarında yoğunlaşan daha dar bir fonksiyonel hedef seçebilirler.
- Ortak girişim, iki gelişmiş ülke işletmesi arasında, daha yaygın olarak da bir gelişmiş ülke işletmesi ile gelişmekte olan ülke işletmesi arasında olur.
- Ortak girişimlerde ortaklar arasında karar almaya katılma bakımından farklılıklar olabilir. Bazı ortak girişimlerde ortaklar eşit biçimde karar almaya katılırken, bazılarında ise ortaklardan biri pasif rol üstlenip karar almaya katılmayabilir.

Ortak bir işletme kurarak tarafların ortak girişimde bulunması daha çok uluslararası pazarlara girmek için kullanılan bir stratejidir. Bir ülkedeki işletme (yabancı işletme) başka bir ülkenin pazarına girmek istediğinde, o ülkedeki bir işletmeyle (yerel işletme) anlaşarak pazarına girmek istediği ülkede yeni bir işletme kurabilir. Böylelikle yabancı işletme, kuracak işletme aracılığıyla ortak girişimde bulunarak, daha ucuz iş gücü, hammadde ve ürünün pazarda dağıtım kolaylıklarına kavuşmuş olur (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001:153).

2.2. Ortak Kontrollü Operasyonlar

Ortak girişimlerin bir diğer türü de ortak kontrollü operasyonlardır. Bu ortak girişim türünde, bir araya gelen ortakların her biri kendi bina, makine ve ekipmanını kullanmakta ve söz konusu teçhizatı kendi envanterinde bulundurmaktadır. Yine her bir ortak, kendi giderlerini, yükümlülüklerini gerçekleştirir ve kendi finansmanını sağlar. Ortaklar aralarında yaptıkları bağlayıcı anlaşma çerçevesince, ortak olarak ürettikleri ürünlerin satışından elde edilen gelir ve ortak giderler taraflar arasında paylaşılır (UMS-31, prg.13). Ortak kontrollü operasyonların

belli başlı türleri konsorsiyum ve iş ortaklıklarıdır.

Konsorsiyumda, büyük çaplı taahhüt işlerinde ihaleyi kazanabilmek veya var olan bir taahhüdü yerine getirebilmek için aynı ya da farklı ülkelerdeki ve aynı veya farklı faaliyet alanlarındaki işletmeler, finansal olanaklarını veya teknolojik ya da diğer üstünlerini birleştirmektedirler (Mucuk, 2001:49). Konsorsiyumun yapısına uygun olarak, değişik faaliyet alanlarındaki organizasyonlara son yıllarda sıkça rastlanmaktadır. Araştırma Geliştirme Konsorsiyumları (R&D), üniversite ve kütüphane konsorsiyumları ve bankacılık alanında gerçekleştirilen konsorsiyumlar, konsorsiyum tanımına uygun ortaya çıkan iş birliği türleridir (Acar, 2002:2). Bu ortak girişim türünde bir araya gelen işletmeler, büyük çaplı bir taahhüdü yerine getirmeye çalışırlar. Bir araya gelen işletmeler hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını korumaktadır. Özellikle inşaat şirketlerinde sık görülen konsorsiyumda, taahhüt yerine getirildikten sonra şirketlerin kendi aralarında yapmış oldukları anlaşma sona erer. Konsorsiyumların temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür :

- Ortak kontrollü operasyonlardan oluşan konsorsiyumda, ortaklar arasında bağlayıcı bir sözleşme vardır.
- Yapılan sözleşme büyük çaplı bir taahhüdün yerine getirilmesine yönelik olduğundan genellikle orta veya uzun vadeli dir.
- Aralarında bağlayıcı sözleşme bulunan ortaklar faaliyetlerini, kaynaklarını, tecrübelerini ortak bir ürün üretip, pazarlamak ve dağıtmak için birleştirirler (UMS-31, prg.14).
- Ortakların konsorsiyum için mutlaka yeni bir işletme kurması gerekmektedir (Mutlu, 1999:118).
- Ortaklar taahhüdü yerine getirdiklerinde veya bağlayıcı sözleşmenin konusunu oluşturan faaliyeti sonuçlandırdıklarında, sözleşme otomatik olarak sona erer (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001:147).

İş ortaklıkları da ortak kontrollü operasyonların bir türüdür. KVK'da sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, İktisadi Kamu Müesseseleri'nin ve dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında, şahıs ortaklıkları veya gerçek kişilerle belirli bir işin birlikte yapılmasını müştereken taahhüt etmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan vergi dairesinden bu şekilde mükel-lefiyet tesis edilmesini talep edenlerin iş ortaklığı olduğu belirtilmiştir (KVK, 22.04.2005). İş ortaklıklarının ayrı tüzel kişilikleri bulunmamaktadır (Örten, 1999:372). İş ortaklıklarının temel özelliklerini aşağıdaki gibi açıklamak olasıdır (Işıktaç, 2005:2):

- Ortaklardan biri KVK'da sayılan kurumlardan biri olmalıdır. Aynı zamanda ortaklardan birinin Türk Kurumlar Vergisi (TKV) mükellefi olması gerekmektedir.
- Ortaklardan birinin TKV mükellefi olmaması durumunda söz konusu iş ortaklığı adi ortaklık biçiminde değerlendirilmekte ve dolayısıyla KVK hükümlerine tabi olmamaktadır (Çaldağ, 1999:13).
- İş ortaklığı yazılı sözleşme ile kurulur. Sözleşmenin noter tasdikli olması gerekmektedir.
- İş ortaklığının meydana gelebilmesi için, devamlılık arz eden ve aynı nitelikte bir işin değil, somut bir işin yerine getirilmesi gerekir.
- İş ortaklığı ve iş ortaklığı ile yapılacak işin yerine getirilmesi için belirli bir süre tayin edilmelidir. Genellikle iş ortaklığının süresi, işin süresinden daha uzundur. İş bittikten sonra ortaklık tasfiye edilmektedir.
- İş ortaklığı ile yapılacak işin, birden fazla takvim yılına yayılmış inşaat, onarım, montaj ve teknik hizmetlerle ilgili olması gerekmektedir.
- İş ortaklığı ile yapılacak işin sahibi arasında bir iş görme sözleşmesinin yapılmış olması gerekir.
- İş ortaklığını oluşturan ortaklardan her biri, işin tamamının yerine geti-

rilmesinden müştereken ve müte-selsilen sorumludur.

Ortak kontrollü operasyonlardan konsorsiyum ve iş ortaklığı birbirine çok benzemektedir. Aralarındaki temel fark ise konsorsiyumu oluşturan her bir ortağın, sahibine karşı yaptığı iş ile sorumlu olmasıdır. İş ortaklığında ise ortakların sorumluluğu işin tamamı üzerindedir.

2.3. Ortak Kontrollü Aktifler

Ortak girişimin bir diğer türü olan ortak kontrollü aktifler; bir şirket, tüzel kişilik veya ortaklıklardan ya da girişimcilerden ayrı bir mali yapının oluşturulmasını kapsamamaktadır. Bu ortak girişim türünde bir ya da daha fazla aktif, ortak girişimin amacını gerçekleştirmek üzere, ortak girişimi meydana getiren taraflar tarafından alınmış veya hibe edilmiştir. Söz konusu aktifler ortaklara yarar sağlamak için kullanılır. Her ortak aktif-lerin getirisinden ve aktiflerin oluşturacağı giderlerden bağlayıcı sözleşmede belirlendiği oranda pay alır (UMS-31, prg.18). Ortak kontrollü aktiflere, iki nakliye firması tarafından alınmış bir nakliye gemisi örnek olarak verilebilir. Her iki firma nakliye gemisini ortak kontrol edip, kendi amaçları doğrultusunda kullanabilir. Firmalar nakliye gemisi aracılığıyla taşıma faaliyetlerini yerine getirerek kendilerine fayda sağlarken, geminin işletim ve bakım-onarım giderlerine daha önce üzerinde anlaş-tıkları oranlar çerçevesince katlanarak, paylarına düşen kısmını üstlenirler.

3. Ortak Girişimlerin Konsolidasyon Yöntemi

Konsolidasyon kavramı genel anlamda bir birleşme olayını ifade etmektedir. Fransızca kökenli olan sözcüğün aslı "consolidation" olup, konsolidasyon olarak sözlü-ğümüze yerleşmiştir .Konsolidasyon, İngilizce "consolidation" olarak ifade edilmekte ve kelime olarak "birlik, birleşme, birleş-tirme, sağlamaştırma, takviye, borçları birleştirme ve güçlendirme" gibi anlamları bulunmaktadır (Redhouse, 2002:2003). Muhasebe biliminde

konsolidasyon; bir ekonomik bütünlüğe dahil münferit ortaklıkların mali tablolarındaki tutarlarının birleştirilmesinde, mükerrerliğe neden olan işlemlerin konsolide mali tablolardan elmine edilmesiyle ilgili yöntem ve teknikleri içermektedir (Pekiner, 1988:190). Mali tabloların birleştirilmesiyle anlaşılması gereken konsolidasyon yöntemi, esas itibarıyla bir işletmeler topluluğuna ilişkin olup, TMS-5 tarafından belirlenen ilgili standartta, “topluluğu oluşturan her bir işletmenin finansal tablolarında yer alan varlıklar, yabancı kaynaklar, özkaynaklar, gelir ve karlar ile gider ve zararların bir bütün olarak birleştirilmesini ve daha sonra konsolidasyon ilke ve kuralları doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapılarak, konsolide finansal tabloların hazırlanması” şeklinde ifade edilmiştir (TMS-5, md.2/h).

Konsolide mali tabloların hazırlanmasıyla ilgili olarak başlıca üç yöntem bulunmaktadır. SPK’nın, Seri:XI No:25 sayılı Tebliği’ne göre, Tebliğ’de aksi açıkça belirtilmedikçe, bağlı ortaklıklar tam konsolidasyon yöntemine göre; ortak girişimler ise oransal konsolidasyon veya öz kaynak yöntemine göre değerlendirilir (SPK, Seri:XI No:25, md 333/a).

UMS-31’in 3. paragrafında oransal (proportion) konsolidasyon yöntemi, ortak girişimcinin, birlikte kontrol edilen diğer işletmenin aktif, pasif, gider ve gelirlerini kendi payı oranında ve kendi finansal tablolarında satır satır birleştirerek muhasebeleştirilmesi veya kendi finansal tablolarında ayrı bir biçimde raporlaması şeklinde tanımlanmıştır (UMS-31, prg.3).

SPK’nın muhasebe standartlarıyla ilgili Tebliği’nde de oransal konsolidasyon yöntemi tanımlanarak, “müşterek yönetime tabi teşebbüse ait mali tablolarda yer alan varlık, borç, özsermaye, gelir ve giderlerin müteşebbis ve bunun bağlı ortaklıklarının sahip olduğu payın yüzdesi ile konsolidasyona tabi tutulması ve buna uygun konsolidasyon düzeltmelerinin yapılarak konsolide mali tabloların hazırlanması yöntemi” biçiminde ifade edilmiştir (SPK, Seri:XI No:25, md.329).

Ortak yönetime tabi işletmeler, üzerinde birlikte kontrolün olduğu ve ortak girişimi meydana getiren işletmeler arasında bağlayıcı bir sözleşmenin bulunduğu yatırımlardır. Müteşebbis işletmenin yatırımında bulunduğu işletme üzerinde ne kadarlık bir sermaye payına veya oy hakkına sahip olması gerektiği, yapılan yatırımı ortak girişim olarak sınıflandırmak açısından gerek UMS gerekse SPK’nın ilgili Tebliği’ açısından önemsizdir. Çünkü her iki düzenleme için de ortak girişim, işletmeler arasında yönetimin ve/veya kontrolün paylaşımını sağlayan bağlayıcı bir sözleşmenin bulunması halinde medyanaya gelir (UMS-31, prg.7; SPK, Seri:XI No:25, md.329).

Konsolidasyon işlemi birbirini izleyen bir işlemler bütünüdür. Dolayısıyla birbirini izleyen işlemleri doğru bir biçimde takip edebilmek, birden fazla işletmenin konsolidasyonu söz konusu olduğunda doğabilecek hataları önleyebilmek ve konsolidasyon sürecini her aşamada takip edebilmek açısından konsolide çalışma tablolarının düzenlenmesi yoluna gidilmiştir (Eglen vd, 1984:152). Konsolide çalışma tabloları, ana işletme ile yatırım yapılan işletme arasındaki ilişkileri sistematik bir biçimde elimine edebilmek için düzenlenen tablolardır (Kennedy ve Mullen, 1967:231). Oransal konsolidasyon yönteminde hazırlanacak konsolide çalışma tabloları üzerinde yatırım yapılan işletmenin aktif, pasif, gelir ve giderleri, müteşebbis işletmenin varlık, kaynak, gelir ve giderleri ile birleştirilir. Ancak bu birleştirmede, yatırım yapılan işletme üzerindeki pay dikkate alınır (Rosenfield ve Rubin, 1985:95).

Oransal konsolidasyon yönteminde girişimci durumundaki ana şirket (müteşebbis işletme), kendisinin veya başka bağlı ortaklıkları aracılığı ile yatırım yaptığı işletme üzerindeki payını dikkate alarak, ortak girişimin mali tablolarındaki aktif, pasif gelir ve gider kalemlerinin kendine düşen kısmını hesaplamakta ve ana ortaklığın mali tablo değerleriyle satır satır toplamaktadır. Sözü edilen bu raporlama yönteminin yanı sıra diğer bir yöntem olarak da, ana ortaklığın ortak

girişimin aktif, pasif, gelir ve giderlerinin payına düşen kısmını, ana ortaklığın mali tablolarında ayrı kalemler halinde göstermesi uygulanabilir (UMS-31, prg.34; SPK, Seri:XI No:25, md.340). Bu işlemler sonucunda oluşturulacak konsolide mali tablolarda, “Ana Ortaklık Dışı Özsermaye” ve “Ana Ortaklık Dışı Kar-Zarar” ortaya çıkmamakta, dolayısıyla hangi raporlama yöntemi uygulanırsa uygulansın aynı sonuç elde edilmektedir.

UMS’ye göre ortak girişim, UFRS-5’ “Satış İçin Elde Tutulan Duran Varlık ve Durdurulmuş Faaliyetler” standardına uygun olarak satış için elde tutulan duran varlık olarak nitelendirilmiyor ise, maliyet değeri veya UMS-39 “Finansal Varlıklar”a göre muhasebeleştirilerek hazırlanacak bireysel finansal tablolarda gösterilir (UMS-27, prg.37). UFRS-5’e göre satış için elde tutulan duran varlık olarak sınıflandırılan bir ortak girişimdeki katılım payı, aynı sınıflamayı yapabilmek için gerekli olan kriterleri karşılamıyorsa, satışa hazır duran varlık olarak sınıflandırıldığı tarihten itibaren oransal konsolidasyon veya özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilir. Dolayısıyla söz konusu satış için elde tutulan ortak girişimdeki katılım payının, bu sınıflandırmanın yapıldığı dönemler sonrasında gösterildiği finansal tablolar düzeltilecektir (UMS-31, prg.43).

Ortak girişimdeki sahiplik payının muhasebeleştirilmesinde, UMS tarafından alternatif bir yöntem olarak “Özkaynak Yöntemi” sunulmuştur. UMS, bu yöntemin ortak girişimdeki katılım paylarının muhasebeleştirilmesinde kullanılmasına izin vermiştir. Ancak özkaynak yönteminin uygulanması UMS tarafından önerilmemiştir. Çünkü oransal konsolidasyon yöntemi, gelecekteki ekonomik faydaların girişimci pozisyonundaki ana ortaklığın payı üzerindeki kontrolünü ve katılım payındaki asıl olanı ve ekonomik gerçekliği daha iyi yansıtan bir yöntemdir (UMS-31, prg. 40).

SPK’nın ilgili Tebliğ gereğince de, ortak girişimdeki yatırımların muhasebeleştirilmesinde öz kaynak yöntemi uygulanabilir. Bununla birlikte Tebliğ’de, özkaynak yönteminin yanı sıra oransal

konsolidasyon yönteminin kullanılabileceğinden bahsedilmiş ve yöntemin uygulanmasında bir ayırım gözetilmemiştir. Tebliğ’de müteşebbis veya girişimcinin (venturer) hazırlanacağı bireysel finansal tablolarda özkaynak yöntemini uygulaması gerektiği üzerinde durularak; ortak girişimin gelecek on iki ay içerisinde elden çıkarılması veya ortak girişimin uzun süreli mali kısıtlar altında faaliyette bulunması durumunda, yatırım muhasebeleştirilmesinde iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir (SPK, Seri:XI No:25, md.340).

3.1. Ortak Girişimin Konsolide Bilançoda Gösterilmesi

Müşterek yönetime tabi ortaklık elde edildiği sırada, girişimci işletme tarafından ekonomik bütünlüğün finansal durumunu görebilmek amacıyla konsolide finansal tablolar düzenlenmektedir. E-dinme sırasında yatırımcı işletme tarafından düzenlenecek konsolide finansal tablo, sadece konsolide bilançodan oluşmaktadır. Konsolide gelir tablosunun düzenlenebilmesi için bir hesap döneminin geçmesi gerekmektedir.

Üzerinde ortak yönetime sahip olunan bir ortaklık, birlikte kontrol edilen varlıklardan veya ekonomik faaliyetlerden meydana gelmiş ise, o durumunda yatırımcı işletme başka bağlı ortaklıkları nedeniyle hazırladığı konsolide bilançosunda söz konusu varlıkları ya da ekonomik faaliyetleri konsolidasyona dahil etmemektedir. Çünkü birlikte kontrol edilen varlıklar veya ekonomik faaliyetlere ilişkin tüm gelir ve giderler, ana işletmenin varlıklarında, kaynaklarında, gelir ve giderlerinde kayda alındığı için, bu kelimelerle ilgili olarak herhangi bir ayarlamaya ve konsolidasyona ilişkin prosedürleri uygulamaya gerek yoktur (UMS-31, prg.16-22). Ortak girişim, ana işletme ile diğer ortak girişimcilerin katılım payına sahip olduğu bir şirket, ortaklık veya başka bir işletmenin kurulması şeklinde oluşuyorsa, birlikte kontrol edilen işletmeden söz edilmektedir (UMS-31, prg.24). Birlikte kontrol edilen işletmeye her bir

ortak girişimci, kendi kaynaklarından nakit ve/veya benzeri kaynaklar aktarmaktadır. Bu kaynaklar, her bir ortak girişimcinin muhasebe kayıtları içinde yer almakta ve finansal tablolarında birlikte kontrol edilen bir işletmedeki yatırım şeklinde kayda alınmaktadır (UMS-31, prg.29).

Birlikte kontrol edilen işletmedeki her bir ortak girişimcinin payı birbirinden farklı olabilmektedir. Ana işletmenin, bağlayıcı sözleşme düzenlenerek oluşturulmuş birlikte kontrol edilen işletme üzerinde katılım payı oranı ne olursa olsun, uygulanacağı konsolidasyon yöntemi oransal konsolidasyon yöntemidir. Edinme sırasında birlikte kontrol edilen işletme ile ana işletme arasında ticari bir ilişki söz konusu olmadığından, bir ticari ilişkiden kaynaklanan işlemlerin elimine edilmesi gerekmez. Müteşebbis işletme, kendi kaynaklarını üzerinde birlikte kontrolün olduğu işletmeye aktaracağından söz konusu işletmedeki payı, yeni kurulan işletmenin defter değeri kadar olacaktır. Bu nedenle ana işletmenin, birlikte kontrol edilen işletmedeki katılım payını elde etmesinde şerefiye ödemesi ortaya çıkmamaktadır. Ana şirket, müşterek yönetime tabi ortaklığı edindikten sonra üzerindeki ortak kontrolü sona erene kadar, ilgili ortaklığı konsolide etmeye devam etmektedir. Bu nedenle ana şirketin konsolide finansal tablolarında ilgili ortaklık, elden çıkarılıncaya veya birlikte kontrolün sona erdiği zamana kadar oransal konsolidasyon yöntemine göre konsolide edilmektedir (UMS-31, prg.37). Edinme sonrasında düzenlenecek konsolide finansal tablolar, konsolide bilanço ve gelir tablosundan oluşmaktadır. Edinmeden sonra hazırlanan konsolide bilanço ve gelir tablolarının, hesap döneminin sonunda hazırlanması gerekmektedir. Bu noktada ana işletmenin ortak girişimde bulunduğu tarih önem kazanmaktadır. Şayet ana işletme ilgili ortaklığı hesap dönemi içinde elde etmiş ise, konsolide finansal tablolarını o hesap döneminin sonunda hazırlayacaktır. Bunun yanında ilgili ortaklık, hesap dönemi sonunda elde edilmiş ise, o takdirde bir sonraki hesap

döneminin sonunda konsolide finansal tablolarda yer alacaktır (Durmuş, 1981: 395).

Ana işletme ve ilgili ortaklık, edinme sonrasında faaliyetlerine devam edecekler ve bu faaliyetlerinde kar veya zarar elde edeceklerdir. Ana işletme ile ilgili ortaklık arasında ticari ilişkinin olmaması durumunda, ana işletmenin faaliyetlerinden elde ettiği kar, zarar, gelir ve giderler ortak girişimle ilgili olmayacaktır. Ana işletme ile ilgili ortaklık arasında ticari ilişki olması durumunda ise, konsolidasyon biçimi değişerek, ticari ilişkinin getirdiği işlemlerin elimine edilmesi gerekecektir. O nedenle edinme sonrasında hazırlanacak konsolide finansal tablolarda, ana şirket ile ilgili ortaklık arasında ticari ilişkinin olup olmadığı belirlenmek durumundadır.

3.1.1 Ana Şirket ile Ortak Girişim Arasında Ticari İlişkinin Olmamasına Göre Konsolidasyon

Ana şirket ile müşterek yönetime tabi ortaklık arasında ticari ilişkinin bulunmaması durumunda, ticari ilişkiden kaynaklanan işlemler ortaya çıkmayacağı için söz konusu işlemlerin elimine edilmesine gerek kalmayacaktır. Ancak ilgili ortaklığın elde ettiği dönem karının, ana şirketin katılım payı oranındaki kısmının konsolide bilançoda dikkate alınması gerekecektir. Ticari ilişkinin olmaması halinde düzenlenecek konsolide finansal tablolardan biri de konsolide gelir tablosudur. Çünkü her iki işletme de ilgili ortaklığın ediniminden sonra dönem sonuna kadar faaliyette bulunmuş ve bu faaliyetlerinden kar veya zarar elde etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilmiştir:

A işletmesi, B işletmesiyle beraber ortak girişimde bulunarak kurdukları C işletmesi üzerinde %40 katılım payına sahiptir. Söz konusu katılım payı için, A işletmesi C işletmesine 100.000.-YTL'lik sermaye koymuş bulunmaktadır. Her iki işletme arasında ticari ilişki bulunmamaktadır. 31.12.2005 itibarıyla A işletmesinin dönem net karı 10.000.-YTL ve B işletmesinin ise 6.000.-YTL'dir. Her iki işletmenin konsolidasyon öncesi bilançola-

rı ve A işletmesinin konsolide bilançosu aşağıdaki çalışma tablosu üzerinde sunulmuştur.

3.1.2. Ana Şirket ile Ortak Girişim Arasında Ticari İlişkinin Olmasına Göre Konsolidasyon

Ticari ilişkinin bulunması halinde, ana şirket ile müşterek yönetime tabi ortaklık

arasında ticari ilişkiden kaynaklanan işlemlerin elimine edilmesi gerekmektedir. Ana işletme ile ilgili ortaklık arasındaki mal veya hizmet alım-satımları, mal alım-satımından doğan gelir ve giderler ve işlemler arası alacak ve borçlar ticari işlemler olarak dikkate alınmalıdır (Arat, 1985:59).

AKTİF	A Şirketi	C Şirketi	Toplam	Eliminasyon		Konsolide Bilanço
				BORÇ	ALACAK	
Kasa	25.000.-	76.000.-	101.000.-		45.600.-	55.400.-
Ticari Alacaklar	10.000.-	15.000.-	25.000.-		9.000.-	16.000.-
Ticari Mallar	25.000.-	35.000.-	60.000.-		21.000.-	39.000.-
İştirakler	100.000.-	-	100.000.-		100.000.-	-
Taahhütler	15.000.-	180.000.-	195.000.-		108.000.-	87.000.-
Aktif Toplamı	175.000.-	306.000.-	481.000.-		283.600.-	197.400.-
PASİF	A Şirketi	C Şirketi	Toplam	Eliminasyon		Konsolide Bilanço
				BORÇ	ALACAK	
Banka Kredileri	25.000.-	20.000.-	45.000.-	12.000.-		33.000.-
Satıcılar	20.000.-	30.000.-	50.000.-	18.000.-		32.000.-
Sermaye	120.000.-	250.000.-	370.000.-	250.000.-		120.000.-
Dönem Net Karı	10.000.-	6.000.-	16.000.-	3.600.-		12.400.-
Pasif Toplamı	175.000.-	306.000.-	481.000.-	283.600.-		197.400.-

Ana şirket ile ilgili ortaklık arasında ticari ilişkinin bulunması durumunda da, tıpkı ticari ilişki olmadığı durumdaki gibi, konsolide gelir tablosunun düzenlenmesi gerekecektir. Ancak ticari ilişki durumunda konsolide gelir tablosu düzenlenirken, ticari ilişkiden kaynaklanan gelir ve giderlerin dikkate alınması ve bunların elimine edilmesi zorunludur. Ticari ilişkinin bulunması durumunda, dikkat edilmesi gereken diğer bir husus da ortak girişimin elde ettiği karın ana işletmeye katılım payı oranında düşen kısmıdır.

Ana işletme katılım payı oranında karın kendine düşen kısmını konsolide bilançoda gösterecektir. Uygulanacak konsolidasyon yönteminde bir değişiklik olmadığından, konsolide bilançoda ana ortaklık dışı özser-maye kalemi oluşmayacaktır. Konunun daha iyi anlaşılması bakımından daha önce verilen örnek yandaki gibi değiştirilmiştir:

A işletmesi, B işletmesiyle beraber ortak girişimde bulunarak kurdukları C işletmesi üzerinde %40 katılım payına sahiptir. Söz konusu katılım payı için, A işletmesi C işletmesine 100.000.-YTL'lik sermaye koy-muş bulunmaktadır. Edinim tarihinden sonra A işletmesi, C işletmesine 10.000.-YTL'lik satış gerçekleştirmiştir (KDV ihmal edilmiştir). C işletmesi ticari malı peşin satın almıştır. A işletmesinin bu satışıdaki kar marjı %10'dur. Dönem sonu itibariyle C işletmesinin stoklarında 2.000.-YTL'lik A işletmesinden almış olduğu ticari mal bulunmaktadır. 31.12.2005 tarihi itibariyle her iki işletmenin konsolide öncesi bilançoları aşağıda verilmiştir. Bu veriler ışığında A işletmesinin konsolide bilançosu, konsolide çalışma tablosu üzerinde gösterilmiştir.

AKTİF	A	C	Toplam	Eliminasyon		Konsolide Bilanço
	Şirketi	Şirketi		BORÇ	ALACAK	
Kasa	25.000.-	76.000.-	101.000.-		45.600.-	55.400.-
Ticari Alacaklar	10.000.-	15.000.-	25.000.-		9.000.-	16.000.-
Ticari Mallar	25.000.-	35.000.-	60.000.-		21.200.-*	38.800.-
İştirakler	100.000.-	-	100.000.-		100.000.-	-
Taşıtlar	15.000.-	180.000.-	195.000.-		108.000.-	87.000.-
Aktif Toplamı	175.000.-	306.000.-	481.000.-		283.800.-	197.200.-
PASİF	A	C	Toplam	Eliminasyon		Konsolide Bilanço
	Şirketi	Şirketi		BORÇ	ALACAK	
Banka Kredileri	25.000.-	20.000.-	45.000.-	12.000.-		33.000.-
Satıcılar	20.000.-	30.000.-	50.000.-	18.000.-		32.000.-
Sermaye	120.000 .-	250.000 .-	370.000.-	250.000.-		120.000. .-
Dönem Net Karı	10.000.-	6.000.-	16.000.-	3.800.-**		12.200.-
Pasif Toplamı	175.000 .-	306.000 .-	481.000.-	283.800.-		197.200. -

* C işletmesinin ticari malları içinde A işletmesinden almış olduğu mallardan 2.000.-YTL'lik kısmı bulunmaktadır. Ancak A işletmesi bu satışı %10 kar marjıyla gerçekleştirmiştir. O nedenle A işletmesinin bu satıştan karını, A işletmesine ait olmayan dönem net karına ilave ederek birlikte yok etmek gerekecektir.

** C işletmesinin elde ettiği karın %40'ı A işletmesinin konsolide bilançosunda yer alacaktır. Yok edilecek 3.600.-YTL (6.000 X %60)'ye, A işletmesinin satış karından elde ettiği 200.-YTL (2000 X %10) de eklenecektir.

3.2. Ortak Girişimin Konsolide Gelir Tablosunda Gösterilmesi

Ortak girişimin, üzerinde birlikte kontrolün olduğu bir işletme şeklinde meydana getirilmesi durumunda, hazırlanacak konsolide gelir tablosunda “Ana Ortaklık Dışı Kar” veya “Ana Ortaklık Dışı Zarar” kelimeleri oluşmayacaktır. Çünkü oransal konsolidasyon yönteminde, girişimci işletmenin yatırım yaptığı işletme üzerindeki katılım payı oranı dikkate alınmakta ve dolayısıyla yatırımcı işletmenin sahip olmadığı kısım elimine edilmektedir. Ortak girişim bakımından konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus da işletmeler arasındaki ticari ilişkidir. Ticari ilişkinin olmaması durumunda, konsolidasyon işleminde sadece yatırımcı

işletmenin katılım payı oranında kendine düşen kar tutarı dikkate alınacaktır.

İşletmeler arasında ticari ilişkinin olması halinde ise, ticari ilişkiden kaynaklanan gelir ve giderlerin, kar veya zararların ve mal ya da hizmet alım ve satımlarının yok edilmesi gerekecektir. Konuyla ilgili olarak şöyle bir örnek verilebilir:

A işletmesi ile Z işletmesi aralarında bağlayıcı bir sözleşme düzenleyerek B ortak girişim işletmesini kurmuşlardır. A işletmesinin ortak girişimdeki payı %60'dır. A işletmesi bu katılım payını işletmeye aktardığı 200.000.-YTL tutarında sermaye ile elde etmiştir. Ortak girişimin kurulmasından sonra A işletmesi B işletmesine 4.000.-YTL tutarında ticari mal satmıştır. A işletmesinin ticari mal satışındaki kar marjı %20'dir.

	A Şirketi	B Şirketi	Eliminasyon BORÇ ALACAK		Konsolide Gelir Tablosu
Brüt Satışlar	50.000.-	20.000.-	12.000.-		58.000.-
Satış İndirimleri (-)	5.000.-	-			5.000.-
Net Satışlar	45.000.-	20.000.-	12.000.-		53.000.-
Satılan Malın Maliyeti (-)	20.000.-	8.000.-	200.-	7.200.-	21.000.-
Brüt Satış Karı	25.000.-	12.000.-	5.000.-		32.000.-
Genel Yönetim Giderleri (-)	5.000.-	3.000.-		1.200.-	6.800.-
Faaliyet Karı	20.000.-	9.000.-	3.800.-		25.200.-
Diğ. Olağan Gelir ve Kar- lar	15.000.-	20.000.-	8.000.-		27.000.-
Olağan Kar	35.000.-	29.000.-	11.800.-		52.200.-
Vergi (%30) (-)	10.500.-	8.700.-	3.480.-		15.720.-
Dönem Net Karı	24.500.-	20.300.-	8.320.-		36.480.-

31.12.2005 hesap dönemi itibariyle B işletmesinin elinde A işletmesinden aldığı ticari mallardan 1.000.-YTL'lik kısmı stoklarında bulunmaktadır. Aynı hesap dönemine ilişkin A ve B işletmelerinin gelir tabloları ve A işletmesinin konsolide gelir tablosu aşağıdaki konsolide çalışma tablosu üzerinde gösterilmiştir.

Yukarıdaki konsolide gelir tablosunda, A işletmesinin katılım payı dışında kalan paylar elimine edilmiştir. Ayrıca, B işletmesinin A işletmesinden satın aldığı ticari mallardan stoklarında kalan miktarı için, A işletmesinin elde ettiği karı tüm kar kalemlerinden düşürmek gerekecektir. Bu nedenle tüm kar kalemlerinden elimine edilecek tutarlara A işletmesinin kar marjı olan 200.- YTL eklenmiştir. Bununla birlikte elimine edilen bu kar, ticari mal stokundan düşüleceği için satılan malın maliyetine eklenecektir.

4. Sonuç

Günümüzde oldukça önem kazanmış bir yatırım biçimi olan ortak girişimler, SPK mevzuatına tabi işletmeler açısından da tercih edilen bir stratejidir. SPK'ya tabi işletmeler sahip oldukları ortak girişimleri konsolide etmede Seri: XI No: 25 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'e göre hareket etmektedirler. Söz konusu Tebliğ, UMS'ye uyumlu hazırlanmıştır. Ancak ortak girişimlerin muhasebeleştirilmesi konusunda ilgili Tebliğ ile UMS'nin 31 No'lu "Ortak Girişimlerdeki Paylar" standardı arasında farklılıklar bulunmaktadır.

UMS-31'in 1 Ocak 2005'den itibaren yürürlükte bulunan revize edilmiş haline göre ortak girişimler girişimci işletmenin bireysel finansal tablolarında, ya maliyet değeri ile ya da UMS-39 "Finansal Araçlar" standardına uygun olarak muhasebeleştirilir. Ayrıca söz konusu ortak girişim satış için elde tutulan duran varlık niteliği taşıyorsa UFRS-5'e göre kayıtlara alınır. SPK'nın ilgili Tebliğ'ine göre ise ortak girişimlerin muhasebeleştirilmesinde sadece özkaynak yöntemi kullanılmaktadır. Tebliğ'e göre girişimci işletmenin hazırlayacağı bireysel finansal tablolarda ortak girişimler özkaynak yöntemine göre yer almak zorundadır. Bununla birlikte Tebliğ'de, gelecek on iki ay içerisinde elden çıkarılması planlanan veya uzun süreli kısıtlar altında faaliyet gösteren ortak girişimlerin Tebliğ'in "Finansal Araçlar" kısmı uyarınca muhasebeleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir (SPK Seri:XI No:25 md.347). Özkaynak yöntemi UMS tarafından oransal konsolidasyon yönteminin yerine alternatif olarak sunulan ve önerilmeyen bir yöntemdir.

UMS-31'in revize edilmemiş halinde UMSK (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) tarafından ortak girişimlerin bireysel finansal tablolarda gösterilmesiyle ilgili olarak spesifik bir yöntem önerilmemiş olup Kurul, girişimci işletmenin uygulamak zorunda olduğu yasal ve diğer düzenlemelere göre hareket edebileceğini belirtmiştir (UMS-31, prg.38). SPK'nın Tebliğ'inin ortak girişimlerle ilgili kısmı UMS-31'in revize edilmesine kadar geçerli olan bu standarda göre düzenlenmiştir.

Bu nedenle revize edilmiş UMS ile SPK arasında ortak girişimlerin muhasebeleştirilmesi konusunda farklılık bulunmaktadır. UMS ile SPK'nın Tebliğ arasında sözü edilen farkın nedeni, UMS-31'in revize edilmiş halinin 18.11. 2003 tarihinde yayınlanmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü SPK'nın ilgili Tebliği 25290 sayılı Resmi Gazete 15.11.2003 tarihinde yayınlanmıştır. SPK, 25667 sayılı ve 21.12.2004 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Seri:XI No: 27 sayılı "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile mali tablo ve rapor ile mali tabloların dipnotlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak düzenlenmesinin, Tebliğ'in öngördüğü düzenleme ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi anlamına geldiği belirtilmiştir (Resmi Gazete, 21.08.2005). Dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzluk hali, yapılan düzenleme ile ortadan kalkmıştır.

Kaynakça

Acar, Hakan; 2002, "Konsorsiyum Sözleşmelerinin Hukuki Yapısı," <http://www.qafqaz.edu.az/journal/9/KONSORSIYUM%20SOZLESMELELERININ%20HUKUKI%20YAPISI.pdf>, 04.06.2005.

Arat, Mehmet Emin; "Konsolide Mali Tablolar Tahlili" (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 1985.

Arıman, Abdurrahman; "Panel" Ekonomik İstikrar, Büyüme ve Yabancı Sermaye, TCMB Yayınları, Ankara, Şubat, 2001.

Aydın, Nurhan; Uluslararası Doğrudan Yatırımlar ve Ortak Girişimler (Joint Ventures), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1002, 1997.

Bringham, F. Eugene; Fundamentals of Financial Management, Chicago: The Dryden Pres, 1989.

Chowdhury, Jafor; "Performance of International Joint Ventures and Wholly Owned Foreign Subsidiaries: A Comparative Perspective" Management International Review, Second Quarter Vol.32:115-133., 1992.

Çaldağ, Yurdakul; Şirketler ve Muhasebesi, Ankara: Gazi Kitabevi, 1999.

Dayınlarlı, Kemal; Joint Venture Sözleşmeleri, Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1989.

Dinçer, Ömer; Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, İstanbul: Beta Yayınları, 1998.

Durmuş, Ahmet Hayri; Mali Tablolar Tahlili, İstanbul: Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No: 358-591, 1981.

Eglen, J. Y., P. Gazil ve P. Dobler; La Consolidation: Outil de Gestion et de Controle des Groupes, Paris: Vuibert Gestion, 1984.

Graham, Roger C., Raymond D. King ve Cameron K. J. Morrill; "Decision Usefulness of Alternative Joint Venture Reporting Methods," Accounting Horizons, Vol.17, No.3, June: 123-137, 2003.

IASB; "International Accounting Standards-27 Consolidated and Separate Financial Statements," <http://www.iasb.org/standards/index.asp>, 05.01.2005.

IASB; "International Accounting Standards-31 Interests in Joint Ventures," <http://www.iasb.org/standards/index.asp>, 05.01.2005.

Işıқтаç, Muhip Şeyda; "Joint Venture," http://www.hukuk.gen.tr/dergi/yazilar/HUK18_JOINT_VENTURE.pdf, 24.04.2005.

Kennedy, Ralph D. ve Stewart Y. McMullen; Finansal Durum Tabloları, (Çev: Alparslan Peker), İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları No: XII, 1967.

Kurumlar Vergisi Kanunu, <http://www.hukuki.net>, 22.04.2005.

Mucuk, İsmet; Modern İşletmecilik, Ankara: Türkmen Kitabevi, 2001

Mutlu, Esin Can; Uluslararası İşletmecilik, İstanbul: Beta Yayınları, 1999.

Örten, Remzi; Ortaklıklar ve Muhasebe Uygulamaları, Ankara: Gazi Kitabevi, 1999

Özutku, Hatice; "Şirket Birleşmeleri" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 1994.

Pacter, Paul; "Consolidations: An Overview of the FASB DM," Journal of Accountancy, Apr: 56-61, 1992.

Peker, Alparslan; "Faaliyette Ortaklıklar," MÖDAV Muhasebe Bilim ve Dünya Dergisi, C.2, S.4, Aralık: 1-8, 2000.

Redhouse; İngilizce-Türkçe Sözlüğü, İstanbul: Redhouse Yayınları, 2002.

Resmi Gazete; <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 21.08.2005.

Rosenfeld, Paul ve Steven Rubin; "Statement in Quotes," Journal of Accountancy, Jun: 94-97, 1985.

Sabuncuoğlu, Zeyyat ve Tuncer Tokol; İşletme, Bursa: Ezgi Yayınları, 2001.

Sermaye Piyasası Kurulu: “ Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Seri:XI No:25,” <http://www.w.spk.gov.tr/mevzuat/Html/spk16.htm>, 12.01.2005.

Sevilengül, Orhan: Genel Muhasebe, Ankara: Gazi Kitabevi, 2001.

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu: “Türkiye Muhasebe Standartları-5”

<http://turmob.org.tr/tmudesk/tdy1.htm>, 10.02 20 05.

UMS-31; “Ortak Girişimdeki Ticari İlişkilerin Mali Raporlanması ” Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31), Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayın No :7, 1992.